

УДК 338.43

Скопенко Н.С., д.е.н.
професор кафедри менеджменту
Національний університет харчових технологій
skopnata@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. Розроблено систему абсолютних та відносних показників, що характеризують інтеграцію з позицій доцільності та ефективності результатів.

Ключові слова. Інтеграція, інтеграційна взаємодія, доцільність, ефективність

Аннотация. Разработана система абсолютных и относительных показателей, которые характеризуют интеграцию с позиций целесообразности и эффективности результатов.

Ключевые слова. Интеграция, интеграционное взаимодействие, целесообразность, эффективность

Abstract. A system of absolute and relative indicators are developed. This indicators characterize the integration in the positions of feasibility and effectiveness of results.

Keywords. Integration, integration cooperation, appropriateness, effectiveness.

Вступ. Динамізм інтеграційних процесів, активізація процесів злиття та поглинання, модернізація підприємств, розвиток нових форм підприємництва, посилення міжнародної експансії провідних компаній, інтернаціоналізація капіталу є характерною ознакою сучасного етапу світового економічного розвитку. Створення інтегрованих структур різних типів стає одним із ефективних шляхів пристосування підприємств до трансформаційних процесів, необхідною умовою забезпечення організаційно-економічних передумов сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання – учасників інтегрованого об'єднання.

Постановка задачі. Проте, необхідно відзначити, що комплексний науково-методичний апарат оцінки ефективності інтеграції господарюючих суб'єктів відсутній. В зв'язку з цим є актуальним узагальнення представлених в економічній літературі й апробованих у світовій практиці підходів до оцінки ефективності інтеграції та доцільності створення інтегрованих структур й адаптації їх до умов вітчизняної економіки.

Результати дослідження. Існуючі підходи до оцінки ефективності інтеграції господарюючих суб'єктів можуть бути розмежовані на дві групи – якісні і кількісні (вартісні). Проте, необхідно зазначити, що такий поділ є

досить умовним, тому що концептуальні та методичні підходи до оцінки ефективності інтеграції взаємозалежні та потребують комплексного застосування.

Аналіз позицій науковців-економістів [3, с. 6-8; 4, с. 13-19; 6] дозволив виділити наступні концептуальні підходи до якісної оцінки ефективності інтеграції господарюючих суб'єктів: підходи, що засновані на аналізі середовища функціонування (АСФ); теорії трансакційних витрат; оцінці досягнення конкурентних переваг, оцінці вигоди довгострокових ділових відносин; теорії фінансового менеджменту; оцінці взаємодії акціонерів і керівників. Зазначені концептуальні підходи до оцінки ефективності інтеграційних процесів акцентують увагу на окремих критеріях ефективності інтеграції та можуть бути застосовані при розгляді окремих сторін інтеграційної взаємодії суб'єктів господарювання, при оцінці досягнутих конкурентних переваг та характеру контролю в інтегрованій структурі тощо.

Кількісні підходи до оцінки ефективності та доцільності інтеграційної взаємодії господарюючих суб'єктів припускають оцінку наступних показників [1-6]: загальної ефективності інтегрованого об'єднання (сумарна величина вартості активів групи, загальні обсяги продажів (обороту) за певний період, валовий прибуток); фінансових результатів діяльності головної компанії та конкретних учасників інтегрованої структури (з використанням традиційних підходів до виявлення співвідношення витрат і результатів); ефективність окремих блоків інтегрованої структури (фінансового, інвестиційного, операційного, науково-дослідного, комерційного та інших); фінансового стану промислових підприємств – учасників інтегрованої структури (величина чистих активів, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність, ефективність діяльності, ефективність інтегрованої структури на ринку капіталу тощо).

Висновки. Дослідження існуючих підходів до оцінки ефективності інтеграційних процесів господарюючих суб'єктів свідчить про відсутність цілісної методології, що враховує вплив на результативність інтеграції

сукупності чинників зовнішнього і внутрішнього економічного середовища. Відповідна методологія розроблена лише для оцінки ефективності злиття і поглинання в умовах розвиненої ринкової системи у вигляді класичних положень за оцінкою вартості компаній. Крім того існують певні відмінності в концептуальних і методологічних підходах щодо дослідження цієї проблеми, чим визначаються істотні відмінності в узагальненнях, висновках і методичних рекомендаціях відносно результативності інтеграційної взаємодії суб'єктів господарювання.

Розглянута вище еkleктичність концептуальних підходів переконує в доцільності розробки методичного інструментарію оцінки результативності та ефективності інтеграційних процесів господарюючих суб'єктів, логічна послідовність якого передбачає формування системи критеріїв (визначення загальних і часткових критеріїв) результативності та ефективності інтеграційної взаємодії господарюючих суб'єктів, що враховують показники функціональної, технологічної, економічної, комерційної, бюджетної, інституціональної, екологічної та соціальної ефективності.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Галпин Т. Дж. Полное руководство по слияниям и поглощениям компаний : Методы и процедуры интеграции на всех уровнях орг. иерархии. / Тимоти Дж. Галпин, Марк Хэндон; [Пер. с англ. и ред. Э.В. Кондуковой] – М.; СПб.; К.: Вильямс, 2005. – 237 с. – Библиогр.: с. 235-237.
2. Гохан Патрик А. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний [Текст] / Патрик А. Гохан; [Пер. з англ.]. – 3-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 741 с.
3. Иванова О. П. Эффективность интеграции: методы оценки / О. П. Иванова. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 2002. – 79 с.
4. Плещинский А. С. Оптимизация межфирменных взаимодействий и внутрифирменных управленческих решений / А. С. Плещинский. – М.: Наука, 2004. – 252 с.
5. Уткин О. Определение эффективности работы корпораций: применение технологии анализа среды функционирования / О. Уткин // Российский экономический журнал. – 2001. – № 5-6.
6. Reilly F. K. Investment Analysis and Portfolio Management: 6 ed / Reilly F. K., Brown K. C. – The Dryden Press, 2000. – P. 446.